

Gördes'in Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi

Cihangir Tekli¹, Gülay Özdemir Yılmaz²

¹ Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir

² Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir

*Sorumlu Yazar

E-posta: cihangirtekli@gmail.com

Geliş Tarihi: 18 Eylül 2019

Kabul Tarihi: 20 Kasım 2019

Özet

İnsanların boş zamanlarının ve gelir düzeylerinin artması toplumsal ve kültürel hayatın değişmesine yol açmıştır. Bu durum, insanların boş zamanlarını değerlendirebilmek adına turizm faaliyetlerine katılmalarını artırmıştır. Turizmin hızla gelişmeye başlaması, toplumların seyahat ve tatil tercihlerinde meydana gelen değişimler yoğun rekabet ortamını da beraberinde getirmiş, turizm faaliyetlerinde sürdürülebilirliğin sağlanması için alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm çeşitlerinden biri olan kırsal turizm, son yıllarda adından sıkça söz ettirmiş ve her geçen gün önemi daha da artar hale gelmiştir. Kırsal turizm ülke ekonomisinin canlanması, kalkınmasının sağlanması ve ülkenin uluslararası arenada tanıtımının yapılması konusunda büyük önem arz etmektedir. Türkiye'nin coğrafi yapısından kaynaklı olarak birçok bölge ve şehrin kırsal turizm faaliyetlerine uygun olduğu görülmekte ve bu durumda söz konusu turizm çeşidine yönelik potansiyeli artırabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada, Manisa'nın "Sakin Yaşam Koridoru" olarak değerlendirilen Gördes ilçesinin kırsal turizm potansiyeli SWOT analizi yardımıyla incelenmiştir. Yapılan SWOT analizi ile ilçenin tüm yönleriyle ele alınması amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda; ilçede yerel halkın yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadığı, genç nüfusun iş olanaklarının yetersizliğinden dolayı göç ettiği ve il, ilçe genelinde turizm eğitimi veren kurumların yetersizliğinden dolayı nitelikli personel eksikliği Gördes'in önemli zayıf yönlerini ve tehditlerini oluştururken bölgenin var olan kırsal turizm potansiyelinin yüksek olması ve kırsal turizm farkındalığı sonucunda gün geçtikçe daha da hızlı çoğalan teşvikler ilçenin en önemli güçlü yönlerini ve fırsatlarını oluşturmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda ortaya çıkan fırsatların olumlu sonuçlar doğurması için etkili planlama ve stratejilerin belirlenmesi, zayıf yönlerin ise gözden geçirilerek uygun çözümler üretilmesi gerekmektedir. Gördes ilçesi, kırsal turizm açısından zengin potansiyele sahiptir ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Alan, Kırsal Turizm, Swot Analizi, Manisa/Gördes.

Evaluation of Rural Tourism Potential of Gordes by Swot Analysis

Abstract

The increase in people's free time and income has led to a change in social and cultural life. This progress increased the participation of people in tourism activities in order to have quality free time. The rapid development of tourism, the changes in the travel and vacation preferences of the communities brought an intense competition environment and alternative tourism types emerged to ensure sustainability in tourism activities. Rural tourism, one of the alternative tourism types, has been mentioned more frequently in recent years and has become more and more important day by day. Rural tourism has a great importance for the revival of the country's economy, for its development and for the presentation of the country in the international arena. With the advantages of Turkey's geographical structure, many areas and cities appear to be appropriate for rural tourism activities, and this can be determined as potential for these kinds of tourism is favourable to increase. In this study, the rural tourism potential of the Gördes district, which is considered to be the "Quiet Life Corridor", will be examined by SWOT analysis. With the SWOT analysis, it is aimed to evaluate all aspects of the district. In the result of the research; the significant weaknesses and threats of Gördes are indicated that the local population does not have sufficient knowledge and equipment, the young population emigrated due to the lack of job opportunities, and qualified personnel lacked because of the insufficient institutions providing tourism education throughout the district. On the contrary, the most important strengths and opportunities of the district are the progressive incentives by the help of high potential and awareness of rural tourism in the region. In order to have positive results for these opportunities, effective planning and strategies should be determined, weaknesses should be reviewed and appropriate solutions should be produced. Gördes district has a rich potential for rural tourism and this should be considered as an important tool for rural development.

Key Words: Rural Area, Rural Tourism, Swot Analysis, Manisa / Gördes.

GİRİŞ

Dünyada özellikle son elli yıllık dönemde büyük bir ivme kazanan turizm sektörü, diğer sektörlerle oranla daha hızlı bir değişim ve gelişim içerisinde. Bu değişim ve gelişimin ardından turistlerin tercihleri 3S (deniz, kum, güneş) olarak bilinen turizmden ziyade özellikle gelişmiş ülkelerde gittikçe yaygınlaşmakta olan, alternatif turizm türlerinin artışına neden olmuştur. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de kırsal turizmdir (Çeken vd. 2007; Aydın 2012). Kırsal turizmin yılın her ayı yapılabilir olması, kırsal alanda yaşayan yerel halkın yaşam koşullarını iyileştirmesi, ekonomik gelirleri ve doğal yaşama olan ilginin artışı sağlanmasından dolayı her geçen gün önemi

daha da artan bir turizm türü olmuştur (Kızılaslan ve Ünal, 2014; 46; Ongun, vd., 2016).

Kırsal turizmin gelişmesini sağlayan faktörler, kırsal bölgeye bağlı cazibe merkezleri ile insanları kırsal turizme iten nedenler birlikte rol oynamaktadır. Ancak her kırsal alanda turizm faaliyeti gelişmeyeceğinden, bölgelerde şu temel koşulların varlığı gereklidir: Erişilebilirlik, doğal güzellik ve özgünlük, konaklama sahaları, geleneksel ve kırsal ürünler, su kaynakları ve rekreasyon faaliyetleri, kırsal halkın turizme istekliliği ve yakınlığı, tarihsel ve kültürel değerler, gelişme kolaylığına sahip olması ve günümüze kadar korunarak gelmiş olmasıdır (Soykan, 2004). Kırsal turizm turistlerin doğayla ve yerel halkın kültürü ile iç

içe olması, yeme-içme, konaklama ve diğer hizmetlerin kırsal destinasyonlarda sunulması, gelen turistlerin yörede gerçekleştirilen faaliyetlere aktif veya izleyici olarak katılması gibi hususların ön plana çıktığı turizm türüdür. Kırsal turizme artan ilgi, konu üzerine yapılan çalışmaların da sayısının artmasını sağlamıştır. Özellikle son yıllarda, SWOT analizi yöntemiyle kırsal turizmin destinasyon bazında incelendiği çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmada, Gördes ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, bu yöndeki güçlü, zayıf yönler, tehdit ve fırsatları belirlemek amaçlanmıştır.

Literatür Taraması

Kırsal turizm ile ilgili literatür incelendiğinde, kırsal turizmin farklı isimlerle ifade edildiği görülmektedir. Bunun, kırsal turizmin kapsamı konusunda bir fikir birliğinin olmayışından kaynaklandığı düşünülmektedir (Doğan ve Özaslan 2017). Kırsal turizm farklı isimlerle ifade edildiği gibi, farklı tanımlarının da yapıldığı görülmektedir. Küçükaltan (1997:212) kırsal turizmi, insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlamıştır. Her ne kadar kırsal turizmin ifade edilişi ile ilgili görüş farklılıkları olsa da kırsal turizmin önemi konusunda görüş birliği söz konusudur. Kırsal turizm, diğer tüm turizm türleriyle entegre olabilen ve her mevsim yapılan bir turizm türüdür (Soykan 2003; 2). Türkiye'nin kırsal turizm potansiyeli göz önüne alındığında, ülke turizminin mevsimsellik sorununun çözümünde en önemli turizm türlerinden biri olduğu söylenebilir.

Kırsal turizminin öneminin her geçen gün daha iyi anlaşılıyor olmasıyla birlikte konuya olan ilgi de artmaktadır. Gerek dünyada gerekse Türkiye'de konu ile ilgi çok sayıda çalışmanın yapılmaktadır. Son yıllarda destinasyonların kırsal turizm potansiyelini incelendiği çalışmalar artmaya başlamıştır. SWOT analizi yöntemiyle ele alınan destinasyonlar güçlü-zayıf yönleri, tehdit ve fırsatlarıyla kapsamlı şekilde incelenmektedir. Çalışmanın devam eden bölümünde Türkiye'de yapılan ve ulaşılabilen çalışmalar verilmektedir.

Akca (2006), Türkiye'de kırsal turizmin bugünü ve geleceğini SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Türkiye'nin önemli kırsal turizm potansiyeline sahip olduğunu, fakat yatırımlar ve tanıtım açısından yetersiz ve Akdeniz ülkeleri ile kıyaslandığında yavaş olduğu belirlenmiştir. Türkiye dünya turizminde meydana gelen değişimleri ve turistlerin değişen tercihlerini doğru politikalar oluşturarak takip ederse orta vadede dünyanın en önemli kırsal turizm merkezi olabileceğini ifade edilmiştir.

Polat, Özdemir ve Özdemir (2014) tarafından, Balıkesir ilinde yapılabilecek kırsal turizm kapsamındaki faaliyetler incelenerek, ilin mevcut durumu SWOT analizi yardımıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan SWOT analizi sonuçları birbirleriyle ilişkilendirilerek, Balıkesir 'de kırsal turizmin gelişmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Kızılaslan ve Unal (2014), Tokat ilinin ekoturizm ve/veya kırsal turizm açısından potansiyelini belirlemeye çalışmışlar, ilin güçlü, zayıf yönlerini, fırsatları ve olası tehditlerini değerlendirmişlerdir. Yapılan çalışmada Tokat'ın, ekoturizm ve/veya kırsal turizme uygun bir potansiyelinin olduğu belirlenmiştir. İlde kırsal turizmin gelişememe nedenleri açıklanmıştır.

Ongun, Gövdere ve Çiçek (2016)'ın, Yeşilova'nın kırsal turizm potansiyelini ve bu yöndeki güçlü, zayıf yönlerini, tehdit ve fırsatlarını belirlemeyi amaçladıkları

çalışmada, ilçenin kırsal turizm arzları ile tüm yıl turizmden yararlanılabilecek olması en güçlü yönü olarak belirlenmiştir. Yarıyön olarak girişimcilik kültürünün oluşmamış olmasına vurgu yapılmıştır. Uluslararası Antalya ve Isparta Süleyman Demirel havaalanlarının yöreye yakın olması önemli bir fırsat olarak öne çıkarırken, Salda Gölü'nün kirlenmesini bir tehdit olarak tespit etmişlerdir.

Akbülak (2016), Kırsal nüfus oranı Türkiye geneline göre oldukça yüksek olan fakat kırsal yoksulluk sorunu yaşayan Ardahan ilinin kırsal turizm potansiyeli incelenmiş ve bu potansiyelin nasıl değerlendirilebileceğine yönelik stratejiler oluşturulmuştur. Çalışmada, Ardahan 'ın kırsal turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri ile karşılaşılabileceği fırsat ve tehditler SWOT analizi ile belirlenerek, AHS tekniği ile SWOT faktörlerin stratejilerin geliştirilmesindeki öncelikleri belirlenmiştir. Ardahan iline yönelik 7 strateji önerisinde bulunulmuştur.

Mansuroğlu ve Dağ (2016), Bingöl ilinin kırsal turizm olanaklarını belirlemişler, ilin sahip olduğu peyzaj potansiyeli sosyo-ekonomik, kültürel ve doğal özellikler kapsamında incelenmişlerdir. İlin kırsal turizm olanaklarını SWOT Analizi yöntemiyle değerlendirerek, bu alanların sürdürülebilir kullanımı amacıyla bazı öneriler sunmuşlardır. İlde alternatif turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için, bilimsel araştırmalardan elde edilen ekolojik ve sosyolojik verilerin temel alındığı planlar yapılması gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Ercan, Dalgın ve Atak (2017), Muğla ili sınırları içerisindeki Ortaca ilçesinin kırsal turizm potansiyelini değerlendirerek, ilçenin güçlü-zayıf yönleri ile tehdit ve fırsatlarını ortaya koymuşlardır. İlçenin güçlü yönü olarak, Nar ve narenciye gibi önemli tarımsal ürünlerin üretildiği ulaşımı rahat tarımsal alanların varlığını tespit etmişlerdir. Dalaman havalimanına yakınlığın ve iklimin elverişli yapısının bölgeye avantaj sağladığını, fakat kırsal turizm konusunda halkın yeterince deneyime sahip olmamasını ve yerel yatırımcıların kırsal turizm konusundaki girişimlere yeterince sıcak bakmadıklarını ilçenin zayıf yönleri olarak ifade etmişlerdir. Kırsal turizme ve yerel yaşantıya artan ilginin ilçe için fırsat olabileceği görüşünde bulunmuşlardır.

Yazıcı, Aslan ve Ankaya (2017), Başkale (Van) İlçesinin kırsal turizm potansiyelini belirlemeye çalışmışlar, SWOT analizi yaparak ilçenin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve olası tehditleri ortaya koymuşlardır. Çalışmada, ilçenin kültürel ve tarihi yönlerden nadir güzelliklere sahip olduğu vurgusunu yapmışlardır. Kırsal turizmin gelişememe nedenleri; kırsal kesimde yaşayan halkın yetersiz bilinç düzeyine sahip olması, bütçe eksikliği, tanıtım ve girişim yetersizliği olarak tespit etmişlerdir.

Keskin, Çorman ve Aymankuy (2017), Balıkesir ili Bigadiç ilçesinin kırsal turizm potansiyelini SWOT analizi tekniğinden faydalanarak değerlendirmişlerdir. Yapmış oldukları araştırma sonucunda, ilçenin tanıtım, altyapı ve hizmet kalitesi yetersizliğini zayıf yönler olarak tespit etmişlerdir. Yerel yönetimlerin ilçede yaşanan orman tahribatının önüne geçilmesini sağlayacak düzenlemeler yapması gerekliliği vurgulayarak, Ulus Dağı'nın turizme açılmasının kırsal turizm açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Madencilik çevre tahribatına yol açmayacak şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği ve yerel halkın turizm bilincine sahip olabilmesi için yerel yönetimlere ve devlet kurumlarına bazı görevler düştüğü gibi önerilerinde bulunmuşlardır.

Akbülak (2017), Kara Menderes Havzası'nın

(Çanakkale) coğrafi özelliklerini kırsal kalkınma potansiyeli açısından inceleyerek, havza'yı SWOT analizi uygulayarak değerlendirmiştir. İncelenen sahanın kırsal kalkınmayı sağlayabilmek için zengin kaynaklara sahip olduğu, fakat bu kaynaklardan yerince yararlanamadığı tespitinde bulunulmuştur. Tarım ve hayvancılık ürünleri için pazarlama sorunları, çiftçi örgütlenmesinin yetersizliği, tarım dışı istihdamda çeşitliliğin bulunmaması ve turizm altyapısının zayıf olması dikkati çeken en önemli problemler olarak belirlenmiştir. Havzanın kalkınabilmesi ve tüm kaynakları etkin şekilde kullanılabilmesi için neler yapılması gerektiğine yönelik öneriler sunulmuştur.

Çetinkaya Karatepe ve Ayhan Kaptan (2018), kırsal turizm açısından önemli potansiyele sahip ve son yıllarda turizm faaliyetlerinin arttığı Ayvacık ilçesini peyzaj değerleriyle inceleyerek, kırsal turizm potansiyelini SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmişlerdir. Ayvacık ilçesinin; geleneksel tarımsal faaliyetleri, önemli kültürel zenginlikleri, uzun ve temiz kıyı şeridi ve yerel halkın olumlu tutumu gibi birçok güçlü yönü olduğunu tespit etmişlerdir. Kalifiye eleman yetersizliği, yerel halkın konuya ilişkin bilgi ve bilinç düzeyindeki düşüklük ve envanter eksikliği gibi zayıf yönlerine vurgu yapmışlardır. Turizm faaliyetlerinin artması durumunda altyapı eksiklikleri, çevre kirliliği, doğal ve kültürel peyzajın tahribatı gibi tehditleri de göz önüne alarak önlemler ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Demirezen (2018) yapmış olduğu çalışmada, kırsal turizmi tüm yönleriyle ele alarak, Türkiye'yi diğer ülkelerle kıyaslamış ve Kayseri ilinin kırsal turizm potansiyelini SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Çalışmada, kırsal turizmin etkilerine vurgu yapılarak gelişmesi için neler yapılabileceğine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Kayseri'de kırsal turizmin gelişmesine uygun alanlarda altyapı, üstyapı vb. tesislerin oluşturulması, halkın eğitilmesi, etkinliklerin artırılması ve tanıtım faaliyetleri ile gelişme sağlanabileceği vurgulanmıştır. Tanıtımın bölgede çekilecek olan bir film veya belgesel ile, pazarlamanın ise; Kapadokya ile paket tur içerisinde sunulabileceği önerilmiştir.

Ersoy, Tehci ve Ersoy (2018), Yozgat ilinde kırsal turizmin gelişmesine uygun yerler incelenmiş, potansiyel kırsal turizm çeşitleri belirlenmiş ve kırsal turizme yönelik Kamu ve özel sektörde çalışan yönetici ve uzmanlarla yapılan ikili görüşmelerle toplanan verilere SWOT analizi uygulanarak kırsal turizmin geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur. SWOT analizi sonuçlarına göre Yozgat ili kırsal turizminin güçlü yönleri; termal tesisleri, kültürel, tarihi ve doğal güzellikleri olarak belirlenmiştir. Zayıf yönler olarak; tutundurma çalışmalarının eksikliği nedeniyle turizm bilincinin yeterince geliştirilmemesi, turizm konusunda kurumlar arası iş birliği eksiklikleri ve mevcut tesislerin sayısının yetersiz olmasıdır. İlin kırsal turizme yönelik fırsatları; ilginin sürekli artması, il genelinde endüstriyel üretim alanlarının azlığı ve devlet tarafından kırsal turizme sağlanan destekler olarak belirtilmiştir. Tehditleri ise; ilin doğal yapısını bozan çarpık kentleşme, doğal alanların, tarihi ve kültürel varlıkların korunması konusunda yerel halkın yeterince bilgi sahibi olmaması şeklinde açıklanmıştır.

Bozok ve Karaman (2018), Isparta ili Kuyucak Köyü lavanta yetiştiriciliğini kırsal turizm kapsamında SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda, köyün lavantasıyla birlikte kırsal turizm bakımından önemli bir çekim merkezi olduğu, köyün kırsal turizm faaliyetleri bakımından da elverişli olduğu belirlenmiştir. Köyün sahip olduğu avantajların değerlendirilerek kırsal turizm de daha iyi seviyelere çıkarılabilmesi ve lavanta üretimi ve pazarlanması için

öneriler sunulmuştur.

Gördes İlçesi ve Kırsal Turizm Çekicilikleri

Gördes ilçesinin ne zaman kurulduğu ve ilçenin adının nereden geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Şarl Leksiyon' un 1842 tarihinde "Küçük Asya" adlı kitabında ilk çağlardan bu yana önemli bir yerleşim bölgesi üzerinde bulunan Gördes' in, İyonluların Atina Kralı Kadüz' ün oğlu tarafından kurulduğu yazılmaktadır. Bugünkü Gördes, Lidya' da bir şehir olup, daha sonraki devirlerde "Julia Gordos" adını almıştır (Türe, vd., 2013). Kentin o dönem kendi adına "Julia Gordos" damgasını taşıyan basılmış madeni paraları bulunduğu belirtilmektedir (Gökmen, 2014). Gördes ismi yabancı kaynaklarda Guerdez olarak geçmektedir. Evliya Çelebi, Gördes' ten "Gördes şehrinde Karitöz" adlı göçebelerin adının zamanla Gördes' e dönüştüğü ve bölgenin isminin buradan geldiğini belirtmiştir (Türe, vd., 2013).

Ege Bölgesi' nin İçbatı Anadolu Bölümü' nde konumlanmış olan Gördes, Manisa iline bağlı bir ilçedir. İlin Kuzey-Doğusuna düşen ilçe, güneyinde Salihli, batısında Akhisar ve kuzeyinde Balıkesir ile komşudur. Gördes, deniz seviyesinden 680 metre yüksekliktedir. Küçük akarsu vadileriyle yarılmış bir yayla görünümünde olan Gördes' in yazları kurak ve sıcak, kışları ise ılık ve yağışlı iklime sahiptir. Ortalama sıcaklık 11-13 C° arasındadır. Gördes ilçesinin yüzölçümü 1.447 kilometrekare olup toplam alanının %45' ini ormanlık alanlar oluşturmaktadır. İlçe halkı geçimini hayvancılık, meyvecilik, tarla ekimi ve madencilik ile sağlamaktadır (www.gordes.bel.tr). Gördes ilçesine 64 mahalle bağlı olup ilçe merkezi 8 mahalleden oluşmaktadır. Gördes' in nüfusu ise 34.498' dir (Gördes Kaymakamlığı Brifing Dosyası, 2019; www.gordes.bel.tr).

Gördes ilçesi kırsal turizmin gelişebilmesi için gerekli temel koşulların birçoğunu sağlamaktadır. Bir bölgenin yerli ve yabancı turistler açısından turizm çekim merkezi konumunda olabilmesi için, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi ve kültürel değerleri de içinde barındırması gerekmektedir (Ongun, vd., 2016). Gördes bu bilgiler doğrultusunda gerek doğal zenginliklere gerekse kültürel ve tarihi zenginliğe sahip yerlerden biridir. İlçenin yarısı dağlık ve ormanlık alanlarla kaplıdır ve ulaşım yalnızca karayolu ile sağlanmaktadır. Bölgede geleneksel kırsal yaşam neredeyse tüm özellikleriyle devam etmektedir. Kocamurluk Dinlenme Alanı, Hisarkaya, Şahinkaya ve Oğulduruk Mağaraları gibi doğal değerler ilgi çekici özellikleri oluşturmaktadır (www.manisa.tkd.gov.tr; Bayram, 2008; Türe, vd., 2013).

Doğal ve kırsal yaşamın özgünlüklerini içinde barındıran bu alanlar, dinlenme ve aktivite amaçlı olmalarının yanı sıra yamaç paraşütü için de sonra derece uygun bir alana sahip olma özelliğini taşımaktadır (Levi ve Bayram, 2015; www.manisa.tdk.gov.tr). “Sakin Yaşam Alanı” olarak ön plana çıkan Gördes’ in, ilçe merkezi, Beğenler, Doğanpınar, Güneşli ve Kobaklar bölgelerinde halı ve kilim dokumacılığı, Karayakup’ ta doğal köy yaşamı, Beğel’ de gelin bebekleri, Kalemoglu Köyü’ nde ki “Uskufa” olarak nitelendirilen geleneksel kadın giysileri özgünlüklerini halen devam ettirmektedir (www.manisa.tdk.gov.tr). Bu kültürel özelliklerin yanında Gediz Nehri’ nin önemli kollarından olan Gördes Çayı üzerinde, Hacıhıdır Değirmeni Mevkii’nde bulunan Tarihi Hacıhıdır Köprüsü ilçenin önemli tarihi yapılarından birini oluşturmaktadır (Ceylan, 2011). Kayacık mahallesi ise, antik kalıntıları, geleneksel kırsal yaşam özelliği, geleneksel mimarisi, karakteristik el sanatları ve sportif uğraşlara uygun doğal yaşamı ile farklı bir çekiciliği barındırmaktadır. Doğa manzarası, dağ ve orman rekreasyonu, halı dokumacılığı, antik yerleşim gibi doğal ve kültürel değerleriyle, Gördes, tarım, doğa, dağ ve kültür turizmi çeşitleriyle yüksek potansiyele sahip bir ilçedir (Levi ve Bayram, 2015; www.manisa.tdk.gov.tr).

Gördes kırsal turizm potansiyeline sahip olan bir ilçe olmakla birlikte yapılabilecek uygun yatırımlar şu şekildedir; Ev pansiyonculuğu, dağ ve yayla gezileri, tırmanma, tarımsal üretim gibi etkinlikler için dinlenme tesisi, yeme-içme ve konaklama tesisi, sanat aktivite atölyesi, hediyelik eşya satış yeri ve kültürel aktivite tesisleridir (www.manisa.tdk.gov.tr).

Gördes ilçesi coğrafi yapısı, sosyo-kültürel özellikleri ve turistik çekiciliklerinden dolayı kırsal turizmin geliştirilmesine olanak sağlayan bir destinasyondur. Bu sebepten dolayı ilçenin bu potansiyelinin değerlendirilmesi ön görülebilir (www.manisa.tdk.gov.tr).

Manisa’ nın “Sakin Yaşam Koridoru” olan Gördes bölgesinin turizm faaliyetleri bakımından yeterli düzeyde

gelişmemiş olmasının başlıca sebepleri; denizden uzak oluşu, tarihi devirlere ait çok fazla ilgi çekici kalıntıların olmayışı, kazıların yeterli düzeyde gerçekleştirilmemiş olması, halıdan başka turistik değer taşıyan üretimin ve faaliyetin olmayışı ve kısmen mevcut olan tarihi değerlerin yeterli düzeyde tanıtılmamış olmasından kaynaklanmaktadır (www.manisa.tdk.gov.tr; Bayram, 2008). Gördes ilçesine, çevresinde yaşayanların doğal alanlara gününbirlik yeme-içme ve gezme amaçlı gezileri ile halı ve kilime olan özel ilgi nedeniyle gelenlerden oluşan az sayıda bir hareketlilik bulunmaktadır. Ancak doğal alanların varlığı ve halı kilim dokumacılığının köklü tarihine sahip olan Gördes, kültürel yaşam otantikliğiyle örtüşen tesisleşme sonucu “Sakin Yaşam Koridoru” özelliğini belirgin bir çekicilik haline getirerek kırsal turizm potansiyeline olanak sağlayacaktır (www.manisa.tdk.gov.tr, İlker, vd. 1999).

Kırsal turizmin herhangi bir kırsal coğrafi ortamda geliştirilmesi planlandığında, tarihi ve kültürel değerler o yerin/yerleşmenin öncelikle sahip olması gereken birkaç özellikten biridir (Soykan, 1999; 69-70). Türkiye’ nin turizm kaynakları bakımından güçlü olduğu yönleri tarihi geçmişi ve zengin bir kültüre sahip olmasıdır (Yeşiltaş vd., 2009; 255). Gördes ve çevresi gerek tarihi gerekse kültürel değerler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Gördes’ teki tarihi ve turistik değerler; Julia Gordos antik kenti, Çağlayan Köyü Kilisesi harabeleri, Oğulduruk Mağaraları, camiler, köprüler, hamamlar, hanlar, örenyerleri, Eski Gördes’ teki su sarnıcı olarak kullanılan mağaralar ile tarihi Kayacık Şahinkaya Kalesi’ dir. Ayrıca İlçe merkezinde Merhum Hayri Büke’ nin kendi kişisel çabalarıyla topladığı tarihsel kalıntılardan söz edilebilir. Bu eserler Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü’ ne bağışlanmıştır (Bayram, 2008).

Gördes tarihi halıcılık sanatı ünlüdür (Bilgi, vd., 2000). 16. ve 19. Yüz yıllar arasında altın çağını yaşamış, Türklerin geliştirdiği “çift düğüm” denen ilmek türüne adını vererek “Gördes düğümü” adıyla tüm dünyada halıcılık merkezi olmuştur (Avşar, 2013; Türe, 2013).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Manisa iline bağlı Gördes İlçesi’ nin kırsal turizm potansiyelini değerlendirerek, ilçenin kırsal turizm ile ilgili güçlü-zayıf yönlerini, tehdit ve fırsatlarını SWOT analizi yardımı ile ortaya koymaktır. Araştırmada Gördes’ in seçilmesinde, bölgenin doğal ve kırsal yaşamın neredeyse tüm özellikleriyle devam etmesi en etkili faktörlerden olmuştur.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, Manisa’ nın diğer ilçelerine göre kırsal turizm açısından gelir düzeyi en düşük ilçelerden biri olması sebebi ile Gördes’ in turizm gelirlerinin artırılması için sahip olduğu kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması, yerli ve yabancı turistler için daha önce keşfedilmemiş alanların keşfedilerek yöre, bölge ve ülke ekonomisine kazandırılması açısından, plan ve programların yapılması önem arz etmektedir.

Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada Gördes ilçesinin kırsal turizm açısından doğal ve kültürel turistik arz verilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Gördes ilçesiyle ilgili literatür taranmış, Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu Manisa Bölge Müdürlüğü ve Türkiye Cumhuriyeti Manisa Valiliği’nden elde edilen bilgiler çerçevesinde Gördes ilçesinde var olan turizm potansiyeli ve SWOT analizi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gördes İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeline Yönelik Swot Analizi

Bir sektörün, bir faaliyetin, bir işletmenin mevcut durumunu ve amaçlarını ortaya koymanın en etkili yolu o konuda bilgi sahibi kişiler tarafından SWOT analizinin yapılmasıdır (Akça, 2005: 516). SWOT terimi İngilizcedeki dört kelimenin ilk harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Güçlü yönler (Strengths), Zayıf yönler (Weakness), Fırsatlar (Opportunities) ve Tehditler (Threats) (İnayet ve Akbulak,

2010: 204). SWOT analizi, bir işletmenin güçlü ve zayıf yönlerini ve çevresindeki fırsat ve tehditleri tanımlamayı amaçlayan bir yöntemdir. Kırsal turizm üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, destinasyonların kırsal turizminin SWOT analizi ile değerlendirildiği birçok çalışma olduğu görülmektedir. Destinasyonların SWOT analizine başvurarak incelemesi sayesinde bir destinasyonun kırsal turizm açısından güçlü-zayıf yönlerini ve fırsat-tehditlerini ortaya koyarak ona göre plan, program ve önlemler almak çok daha etkilidir.

Tablo 1. Gördes İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeline Yönelik SWOT Analizi

Strengths (Güçlü Yönler)	Weaknesses (Zayıf Yönler)	Opportunities (Fırsatlar)	Threats (Tehditler)
S1 -Yörük kültürünün yörede devam etmesi. (Kalemoğlu Mahallesi)	W1 -Kırsal turizm konusunda yerel halkın yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması.	O1 -Dünyada alternatif turizm ve kırsal turizme olan ilginin artması.	T1 -Kırsal turizm algısının zayıf olması.
S2 -Kırsal turizmin yörede 12 ay boyunca uygulanabilirliği.	W2 -Kırsal turizm açısından yerel halkın girişimcilik kültürünün oluşmamış olması ve bu sebepten dolayı yerel yatırımcıların kırsal turizm konusundaki girişimlere yeterince sıcak bakmaması.	O2 -Kırsal turizm alanlarında birçok endemik bitki ve yabani hayvan türlerinin var olması.	T2 -İl, ilçe belediyeleri, dernekler, ajanslar ve kuruluşlar arasında iş birliğinin yetersiz olması.
S3 -Gördes' in, Batı Anadolu bölgesinin önemli halı merkezlerinden biri olması.	W3 -İlçede konaklama sayısının yetersizliği ve konaklama yerlerinin yörenin dokusuna uygun olmayan yapısı.	O3 -2023 Marka Kentler Projesi "Marka Kent Kapsamında Yer Alan İllerde Turizm Sektörü Yatırımları" kapsamında Manisa ilinin de bulunuyor olması.	T3 -İlçede yaşayan genç nüfusun iş olanaklarının yetersizliğinden dolayı merkezi bölgelere göçün gerçekleşmesi.
S4 -Geleneksel kırsal yaşamın neredeyse tüm özellikleri ile devam etmesi. (Karayakup)	W4 -Yörenin yakın çevre tarafından tanınmasına rağmen, ülke tanıtımının ve pazarlama faaliyetlerinin yeterli düzeyde olmaması.	O4 -Zafer Kalkınma Ajansı' nın Manisa ilçesinde kırsal kalkınma ve kırsal turizme destek veriyor olması.	T4 -İlçede geleneksel kültürün zayıflamış olması.
S5 -Gördes ilçesinin bünyesinde geçmişte çok katmanlı kültürel yapıyı barındırması. (Türk ve Rum Topluluğu)	W5 -İlçenin konum olarak denizden uzak olmasından dolayı kırsal turizmin alternatif diğer turizm türleri ile entegre olamaması.	O5 -İlçede nüfus yoğunluğunun az olması ve sanayi faaliyetlerinin gelişmemiş olmasından dolayı yörenin kırsal turizm çekicilikleri üzerindeki tehlikenin az olması.	T5 -Kaçak avcılığın önüne geçilememesi ve birçok hayvan türünün tehlikede olması.
S6 -İlçede Yamaç paraşütü, trekking, dağcılık ve diğer yürüyüş sporları gibi sportif aktiviteler için doğal olanakların bulunması. (Kayacık Beldesi)	W6 -Yörede yaşanan birçok doğal afet sonucunda tarihi kalıntıların yok olması ve tarihi kalıntılara yönelik yeterli düzeyde kazı yapılmamış olması.	O6 -Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu vasıtasıyla IPARD programının bölge yatırımlarına teşvik sunuyor olması.	T6 -Kırsal turizm potansiyelinin artışı durumunda il ve ilçe genelinde turizm eğitimi veren kurumların yetersizliğinden dolayı nitelikli personelin yetiştirmemesi.
S7 -İlçede bulunan yerel halkın gelen turistlere karşı misafirperver ve sıcakkanlı davranması.	W7 -İlçede kırsal turizm ile ilgili faaliyetlerin planlanmasının yapılmamış olması ve koordinasyon eksikliği.	O7 -Gördes Belediyesinin projesini tamamladığı, 3 yıldızlı otel ve yaşam merkezinin ilçede kuruluyor olması.	T7 -Kırsal ısınmadan dolayı iklim koşullarının değişmesi sonucunda kırsal turizmin ve sezonun olumsuz etkilenmesi.
S8 - Karayolu ulaşımının birçok alternatifini barındırması.	W8 -Kırsal turizm çekiciliği olarak düzenlenen geleneksel festivallerin yetersizliği ve mevcut festivallerin tanıtımının gerçekleşmemesi.	O8 - Gördes Belediyesi' nin gerçekleştirdiği Kocamurtluk Mesire Alanı Projesinin tamamlanmış olması.	T8 -Gelen turist sayısında yaşanacak artışın doğan zenginliklerin tehdit altına bulunması.
S9 -Gördes sınırları içerisinde Gordos Antik Kenti, Kocamurtluk Dinlenme Alanı, Şahinkaya, Hisarkaya gibi doğal ilgi çekici özelliklerin olması.	W9 -Bölge ekonomisinde seracılık, bahçecilik gibi faaliyetlerin önemli bir yer teşkil etmesi.	O9 -AB hibe fonlarının kırsal turizme yönelik desteği.	T9 -İlçede yaşanan erozyon, self felaketi ve diğer doğal afetlerin geçmişte olduğu gibi günümüzde de tekrar yaşanabilecek olması.
S10 -Yerel ürünlerin (tütüncülük, orman ürünleri, meyvecilik, hayvancılık ve sebzeçilik) kolay ulaşılabileceği ve yerel pazarların varlığı.	W10 -Kırsal turizme yönelik önemli olanaklara sahip Kula ve Salihli ilçelerinin Gördes' e yakın konumda bulunmaları.	O10 -Manisa ilçe merkezinde bulunan "Kırsal Turizm Derneğinin" aktif bir şekilde kırsal turizm faaliyetlerde bulunması.	T10 -Turist talebinin yoğunlaştığı dönemlerde artabilecek güvenlik sorunları için herhangi bir plan, proje gerçekleştirilmemiş olması.

S11- Yöresel yemek türlerinin zenginliği ve el sanatlarının (Beğel- Gelin Bebekleri, Geleneksel Kadın Giysileri) yörede devam etmesi.	W11- İlçede tarihi devirlere ait oldukça ilgi çekici kalıntıların olmayışı.	O11- İlçenin geniş bir alana yayılmış olan tarım arazilerinin ve çiftlik turizmi açısından yüksek potansiyele sahip olan bölgelerinin var olması.	T11- İlçedeki kültürel varlıkların üzerindeki kontrolün sağlanamaması ve sonucunda varlıkların zarara uğraması.
			T12- İlçede altyapı ve üstyapısı desteklenmemiş çevre sorunları.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, Gördes ilçesi kırsal turizm potansiyeli açısından birçok güçlü yöne sahiptir. Bu güçlü yönler arasında ilçede geleneksel kırsal yaşamın neredeyse bütün özellikleri ile devam etmesi, yöresel yemek türlerinin zenginliği ve el sanatlarının yörede devam etmesi ve tütüncülük, orman ürünleri, meyvecilik, halıcılık, hayvancılık ve sebzeçilik gibi faaliyetlerin bölge ekonomisinde önemli bir yer teşkil etmesi gibi üstünlükler diğer benzer kırsal turizm bölgelerinden Gördes’i farklılaştırmaktadır. Gördes ilçesinde bulunan birçok çekicilik unsuru kırsal turizm uygulamasına olanak sağlayarak bölgenin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Güçlü yönleri yanında Gördes ilçesinin kırsal turizm açısından sahip olduğu bazı zayıf yönleri de bulunmaktadır. İlçenin “İlçede yaşamını devam ettiren yerel halkın kırsal turizm konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması” ve “İlçede tarihi devirlere ait oldukça ilgi çekici kalıntıların olmayışı” en önemli zayıf yönleridir. İlçenin bir diğer zayıf yönü ise “Yörenin yakın çevre tarafından tanınmasına rağmen, ülke tanıtımının ve pazarlama faaliyetlerinin yeterli düzeyde olmaması”dır. İlçedeki kırsal turizm tanıtımının planlanması ve en kısa zamanda yerel yönetimler ve ilgili organlar oluşturulmalıdır. Gelecekte ilçedeki kırsal turizm uygulamaları açısından fırsat oluşturan unsurların başında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) vasıtasıyla IPARD programının bölge yatırımlarına teşvik sunuyor olması gelmektedir. İlçe açısından bir diğer fırsat ise 2023 Marka Kentler Projesi kapsamında Manisa ilinde bulunuyor olmasıdır.

İlçenin kırsal turizm tehditleri arasında ise, “İl, ilçe belediyeleri, dernekler, ajanslar ve kuruluşlar arasında iş birliğinin yetersiz olması”, “İlçede yaşayan genç nüfusun iş olanaklarının yetersizliğinden dolayı merkezi bölgelere göçün gerçekleşmesi”dir.

Kırsal alanlarda tarihi çekicilik unsurlarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için yöre halkının var olan turistik talep ve potansiyel turizm talebi açısından hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda kültürel mirasın korunması için yerel halkın ve gelen turistlerin belli bir seviyede bölge tarihi ve kültürleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde kırsal alanlara artan ilgi ve kırsal turizmin yerele olan faydalarının daha çok anlaşılıyor olması konunun önemini daha da arttırır hale getirmiştir. Türkiye kırsal turizm bakımından sahip olduğu potansiyel göz önüne alındığında hak ettiği konumda değildir. Fakat son yıllarda kırsal turizme yönelik yapılan birçok çalışma bu turizm türünün giderek gelişmesini sağlamıştır. Bu çalışmalardan biri de uzmanlar tarafından kırsal turizm potansiyeline sahip destinasyonların incelenmesi ve kırsal turizmin gelişmesi adına sunulan önerilerdir. Bu çalışmada da Manisa ilinin Gördes ilçesi incelenerek, SWOT analizi ile ilçenin güçlü, zayıf yanları tehdit ve fırsatları belirlenmeye çalışılmıştır.

Manisa ili sınırları içerisinde bulunan Gördes ilçesi tarım ve turizm alanında önemli bir potansiyele sahiptir. Çevresinde bulunan Salihli ve Kula gibi ilçelerle birlikte ele alındığında az tanınan bir ilçe olan Gördes, turizm potansiyeli söz konusu olduğunda diğer ilçeler ile eşit statüde sayılabilmektedir. Gördes’ in var olan bu turizm

potansiyelinin değerlendirilebilmesi için özellikle tarım ve turizm gibi gelir kaynağı olan unsurların geliştirilmesi, yöredeki yerel yönetimlerin, halkın ve işletmelerin kırsal turizm hakkında bilinç ile hareket etmesi ve zaman zaman eğitim programlarının düzenlenmesi sonucunda gerçekleştirilebilir. Özellikle başta Kalemoğlu, Karayakup ve Beğel köyleri olmak üzere ilçenin diğer köylerinde de kırsal turizm faaliyetlerine ağırlık verilmeli ve buraya ziyarete gelen turistlere bu ürünlerin satışı yapılarak yerel halka ek gelir sağlanmalıdır. Aynı zamanda bu köylerde yörenin mimari yapısına uygun köy evleri yapılmalı veya yöre halkı evlerinin kapılarını gelen turistlere açarak turistlerin konaklamasını sağlamalıdır. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için yerel yönetim ya da devlet tarafından düşük faizli ve uzun vadeli krediler sağlanmalıdır. Bölgenin genel anlamda tanıtımının yapılabilmesi için aktif olarak kullanımı sağlanan belediye web sitesinin turizm anlamında daha fazla tanıtıma yer vermesi ve yörede bulunan ürün ve el sanatları için festivaller düzenlenmesi gerekmektedir. Mevcut tarihi ve arkeolojik potansiyele yönelik tur programları ve tanıtımlar yetersiz seviyede gerçekleşmektedir. Yörede bulunan ve geçmiş dönemden bu yana en büyük turizm çekicilik unsurlarından biri olarak kabul edilen halıcılık faaliyetinin turizm amaçlı olarak daha yoğun bir şekilde kullanılabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Mevcut tarihi, arkeolojik, tarımsal vb. kaynak ve potansiyele yönelik festivaller, turlar ve organizasyonlar düzenlenmeli, hali hazırda Gördes’ in, avantajından yararlandığı, iklim, karayolu ulaşımındaki alternatifleri ve gelen turistlere karşı hoşgörü faktörleri turizm pazarlamasında ön plana çıkarılmalıdır.

Tütüncülük, meyvecilik (kiraz-elma-ayva), orman ürünleri ve sebzeçilik gibi önemli tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği ulaşımı kolay tarımsal alanlara sahip olması Gördes’ in kırsal turizm açısından önemli bir güçlü yönü olarak dikkat çekmektedir. Yöre halkının turizm konusunda yeteri kadar bilgi, donanım ve deneyime sahip olmaması ve yerel yatırımcıların kırsal turizm konusundaki girişimlere yeterince sıcak bakmaması Gördes’ in zayıf yönleri arasında sayılabilir. Kırsal yaşam konusunda artan ilgi ve yeni destinasyon arayışları, Gördes ilçesi için gelecekte fırsat oluşturabilecek bir unsurdur. Buna ek olarak, yakın konumdaki Salihli ve Kula gibi kırsal turizm anlamındaki çekiciliklere sahip destinasyonların gelecekte daha fazla ön plana çıkması Gördes bölgesine olan talebi olumsuz etkileyecek bir unsur oluşturabilecektir. Bu sebepten dolayı Gördes bölgesindeki kırsal turizm faaliyetlerinin daha fazla agro-turizm üzerine odaklanması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Özellikle tarım alanlarının geniş düzlüklerde ve ulaşımı kolay noktalarda bulunması, agro-turizm faaliyetlerine katılımı kolaylaştıran bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca ilçede tütüncülük, meyvecilik (kiraz-elma-ayva), orman ürünleri ve sebzeçilik gibi faaliyetlerde çiftçinin desteklenmesi ve tarımsal alanların korunması oldukça önemlidir. Kırsal turizme bağlı kırsal kalkınmanın temelini öncelikle kırsal turizme konu olan arz kaynaklarının korunması ve geliştirilmesinin oluşturduğu unutulmamalı ve buna uygun bir kırsal turizm planlaması gerçekleştirilmelidir.

SWOT analizinde ortaya çıkan fırsatların iyi bir şekilde değerlendirilmesi ve olumlu sonuçların ortaya çıkması için iyi

bir planlama ve etkili stratejiler belirlenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda Gördes’ te bulunan turizm potansiyelinin etkinliğini sürdürülebilirliği için zayıf yönlerinde gözden geçirilerek uygun çözümler üretilmelidir. Gelecekteki ilçe turizmi için, plan ve programlar yapılırken SWOT analizinde ortaya çıkan güçlü-zayıf ve fırsat-tehditlerin göz önünde bulundurulması yerel paydaşlar için büyük bir önem teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulak, C. (2016), Ardahan İlinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Sayısallaştırılmış SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi, *Humanitas*, 4(7), ss. 1-30.
- Akbulak, C. (2017), Kırsal Kalkınma Potansiyeli Bakımından Kara Menderes Havzası’nın (Çanakkale) Coğrafi Özellikleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 40, ss. 14-38.
- Akca, H. (2006), Assessment of Rural Tourism in Turkey Using SWOT Analysis, *Journal of Applied Sciences* 6(13), ss.2837-2839.
- Avşar, M., E., (2013). Manisa Halk Kültürü. Ambalaj Yayıncılık, Yabancı Matbaacılık, İzmir.
- Aydın, O. (2012). “AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm”, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), s.39-46.
- Bayram, F. (2008). Geçmişten Geleceğe Gördes” Gordos/ Julia Gordos/Gördüs”. Gördesliler Derneği Yayınları. İzmir.
- Bilgi, N., Şenel, Ü., Türe, A. (2000). Manisa. Manisa Valiliği Yayını. s. 89.
- Ceylan, A., M., (2011). Gediz Havzasında Tarihi Köprüler ve Fonksiyonel Özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*. (1). s. 103-131.
- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgın, T., (2007). “Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma”, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7(1), s.1-14.
- Çetinkaya Karatepe, İ., ve Ayhan Kaptan, Ç. (2018), Sürdürülebilirlik Temelinde Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analiziyle Saptanması; Ayvacık İlçesi Örneği, *Social Sciences Studies Journal*, Vol:4, Issue:20, ss. 2861-2869.
- Demirezen, B. (2018), Tüm Yönleri İle Kırsal Turizm ve Kayseri İli Üzerine Bir SWOT Analizi Çalışması, Cilt 2, Sayı 2, ss.79-101.
- Doğan, S., Özasan, Y. (2017), “Kırsal Alan Gelişimi Açısından Kırsal Turizm Ve Kırsal Turizmin Dünyadaki Durumu”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Erzsosde) Ös-Iv*: 61-78.
- Ercan, F., Dalgın, T., Atak, O. (2017), Muğla/Ortaca İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelini Değerlendirmeye Yönelik Bir SWOT Analizi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 10, Sayı 52, ss. 1416-1424.
- Ersoy, Y.; Tehci, A. ve Ersoy B. (2018). Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi: Yozgat İli Örneği, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 11, Sayı 1, Haziran, ss. 649-664.
- Gökmen, E. (2014). Osmanlı Dönemi Gördes Halıcılığı. Celal Bayar Üniversitesi Yayınları. Manisa.
- Gördes Belediyesi, <http://gordes.bel.tr/GordesHakkinda> (Erişim Tarihi 04.06.2019).
- İlker, S., S., Tunçay, H., Halil, A., Yurdoğlu, Z., (1999). Bir Zamanlar Gördes. Tunahan Matbaacılık. Manisa.
- Keskin, H., Çorman, G. Ve Aymankuy, Y. (2017), Balıkesir İli Bigadiç İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi İle Değerlendirilmesi, *Journal of Recreation and Tourism Research*, Vol 4, Special Issue I, ss.32-38.
- Kızılaslan, N., ve Ünal, T., (2014). “Tokat İlının Ekoturizm/Kırsal Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi”, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (9), s.45-61.
- Küçükaltan, D. (1997): .Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm., 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 1. Kitap, İzmir 20-22 Ekim, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir.
- Levi, Akyüz, E., Bayram, G., (2015). Kayacık Yerleşiminin (Gördes-Manisa) Potansiyel Değerleri ve Geleceği Üzerine Düşünceler. *Ege Coğrafya Dergisi*. 24(2). S.117-124.
- Mansuroğlu, S. Dağ. V. (2016), Bingöl İlının Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Olanakları (SWOT analizi yöntemi kullanılarak) Açısından Değerlendirilmesi, *Mediterranean Agricultural Sciences*, 29(1), ss.9-16.
- Ongun, U., Gövdere, B. ve Çiçek, U. (2016). “Yeşilova’nın Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(16), s.75-88.
- Ongun, U., Gövdere, B. ve Çiçek, U. (2016), Yeşilova’nın Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, C.7, S.16, ss. 75-88.
- Polat, E., Özdemir, S. S. ve Özdemir, M. (2014), Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi: Balıkesir Örneği, *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi*, Muğla Sıtkı Koçman Ün., Muğla, 4-6 Haziran, Vol II, ss.143-153.
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Kırsal Turizm*, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: 10-Mayıs-Haziran.
- Soykan, F. (2003), “Kırsal Turizm Ve Türkiye Turizmi İçin Önemi”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 12 (2003), 1-11.
- Soykan, F., (2004), Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyüne (İzmir) Uygulanması, *Ege Üniversitesi Basımevi*, İzmir.
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Manisa İl Koordinatörlüğü, <https://manisa.tkd.gov.tr/Docs/manisaTKDK130693464506553600.pdf>. Erişim Tarihi 04.06.2019
- T.C. Gördes Kaymakamlığı Ocak-2019 Yılı Brifing Dosyası.
- Türe, M., Şeftalici, S., Arkant, S., İnci, S. (2013), Hediyelik Eşyada Manisa Markası Projesi, *Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, 12.12.2013.
- Yazıcı, K., Aslan, B.G., ve Ankaya, F. (2017), Kırsal Turizm ve Eko Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi: Başkale (Van) ve Yakın Çevresi Örneği, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel Sayı 3, ss.131-144.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H., ve Öztürk, İ., (2009). “Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının Swot Analizi ile Değerlendirilmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2, Say: 3, 250-269.